SORTLAND KOMMUNE

Arkivsaknr.:	24/2571
Dok.nr:	24/32264
Arkiv:	FE-140
Saksbehandler:	Oda Lie Engesæth
Dato:	30.09.2024

Forslag til planstrategi 2024-2027 og forslag til forenklet planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 2024-2034

Utvalgssaksnr.	Utvalg	Møtedato
PS - 122/24	Formannskapet	24.10.2024

KOMMUNEDIREKTØRENS INNSTILLING

1. Sortland kommune legger forslag til planstrategi 2024-2028 ut til høring og offentlig ettersyn i 6 uker, jfr. plan og bygningslovens § 10-1.
2. Sortland kommune legger forslag til planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 2024-2034 ut til høring og offentlig ettersyn i 6 uker, jfr. plan- og bygningslovens § 11-13.
3. Det tas sikte på å oppheve følgende planer ved vedtak av planstrategien 2024-2028 i kommunestyret:
   - *Landbruksplan 2005-17*
   - *Temaplan for stedsutvikling og mobilitet*
   - *Strategi for kommunale formålsbygg og uterom*
   - *Kommunedelplan for energi og klima 2012-2022*
   - *Vedtak av oppstart planarbeid og planprogram for kommunedelplan klima og miljø for Sortland kommune 2023-2032, 22.06.2023 i sak 52/23.*
4. Kommunedirektøren innarbeider nødvendige ressurser for å realisere arbeidet knyttet til planstrategi i forslag til budsjett og økonomiplan for perioden 2025-2028.

Formannskapet behandling - 24.10.2024 - PS-122/24

BEHANDLING I MØTE

Forslag fra politikere

Tilleggsforslag fra H, FRP, SP, foreslått av Beate Bø Nilsen, Høyre

I tråd med tidligere vedtak så skal det igangsettes revisjon av både Byplan og Kommuneplanens arealdel i 2024. For å sikre fremdrift skal det leies inn ekstern kompetanse for gjennomføring av revisjonen.

Kommunedirektøren bes fremlegge sak snarest med forslag til gjennomføring av anbudskonkurranse for gjennomføring av revisjon av Byplan og Kommuneplanens arealdel. Forslag til finansiering innarbeides i Økonomiplanen for 2025-2028, der det forutsettes at revisjonene skal være gjennomført så tidlig som mulig i 2026.

Det henvises til de vedtakene som er gjort i perioden 15.10.23 til i dag som direkte eller indirekte omhandler planer og behov for revisjon eller nytt planverk, og at disse hensyntas i den videre prosess.

Tilleggsforslag fra AP, foreslått av Tove Mette Bjørkmo , Arbeiderpartiet

1. Folkehelseloven § 6 Mål og planlegging
   Det må sikres at drøfting av kommunens folkehelseutfordringer inngår i strategien, jf. plan- og bygningsloven § 10-1.
2. Tillegg til tema i plan for klima og miljø
   Sortland kommune bør starte arbeidet med energimelding for Sortland. Det bør vurderes om det kan løftes som et regionalt prosjekt gjennom Vesterålsrådet.

Egga Utvikling v/ Helle Næss redegjorde for forslag til planstrategi 2024-2027 og forsalg til forenklet planprogram for kommuneplanens samfunnsdel.

(Vedlegg)

Votering:

Kommunedirektørens innstilling inkl. begge tilleggsforslag fra H, FRP, SP og AP ble enstemmig vedtatt.

Formannskapet PS - 122/24 VEDTAK:

1. Sortland kommune legger forslag til planstrategi 2024-2028 ut til høring og offentlig ettersyn i 6 uker, jfr. plan og bygningslovens § 10-1.
2. Sortland kommune legger forslag til planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 2024-2034 ut til høring og offentlig ettersyn i 6 uker, jfr. plan- og bygningslovens § 11-13.
3. Det tas sikte på å oppheve følgende planer ved vedtak av planstrategien 2024-2028 i kommunestyret:
   - *Landbruksplan 2005-17*
   - *Temaplan for stedsutvikling og mobilitet*
   - *Strategi for kommunale formålsbygg og uterom*
   - *Kommunedelplan for energi og klima 2012-2022*
   - *Vedtak av oppstart planarbeid og planprogram for kommunedelplan klima og miljø for Sortland kommune 2023-2032, 22.06.2023 i sak 52/23.*
4. Kommunedirektøren innarbeider nødvendige ressurser for å realisere arbeidet knyttet til planstrategi i forslag til budsjett og økonomiplan for perioden 2025-2028.

I tråd med tidligere vedtak så skal det igangsettes revisjon av både Byplan og Kommuneplanens arealdel i 2024. For å sikre fremdrift skal det leies inn ekstern kompetanse for gjennomføring av revisjonen.

Kommunedirektøren bes fremlegge sak snarest med forslag til gjennomføring av anbudskonkurranse for gjennomføring av revisjon av Byplan og Kommuneplanens arealdel. Forslag til finansiering innarbeides i Økonomiplanen for 2025-2028, der det forutsettes at revisjonene skal være gjennomført så tidlig som mulig i 2026.

Det henvises til de vedtakene som er gjort i perioden 15.10.23 til i dag som direkte eller indirekte omhandler planer og behov for revisjon eller nytt planverk, og at disse hensyntas i den videre prosess.

1. Folkehelseloven § 6 Mål og planlegging
   Det må sikres at drøfting av kommunens folkehelseutfordringer inngår i strategien, jf. plan- og bygningsloven § 10-1.
2. Tillegg til tema i plan for klima og miljø
   Sortland kommune bør starte arbeidet med energimelding for Sortland. Det bør vurderes om det kan løftes som et regionalt prosjekt gjennom Vesterålsrådet.

KORT BESKRIVELSE AV SAKEN

Saken omhandler *forslag til planstrategi for perioden 2024-2028* og *forslag til forenklet planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 2024-2034*. Det skal fattes et vedtak for hvert av dokumentene. Ett om forslag til planstrategi og ett for forslag til forenklet planprogram for revisjon av samfunnsdelen, slik at disse kan sendes ut på høring og legges ut til offentlig ettersyn. Oppdatert kunnskapsgrunnlag er vedlegg for både planstrategi og planprogram for samfunnsdelen.

Det er gjort vurderinger av kommunens og sektorenes planbehov i planstrategien. Her vurderes det om hvorvidt gjeldende planer ligger på riktig plannivå, og om det har vært mulig å redusere kommunens planportefølje. I utarbeiding av forslag til planstrategi er det særlig lagt vekt på oppdatert kunnskapsgrunnlag og utviklingstrekk som har betydning for kommunens planlegging.

Planene som foreslås opphevet uten å erstattes i planstrategien er en del av innstillingen i saken. Dette er for å tilrettelegge til oppheving i sluttbehandling av planstrategien i kommunestyret. De resterende planene i planstrategien som anbefales opphevet og *erstattet* som temaplan eller med en ny plan må oppheves i egen sak for vedtak av ny plan.

Kommunestyrets råd til administrasjonen om utforming av forslag til planprogram og fremtidig planforslag, er fulgt opp gjennom utforming og innhold i både kunnskapsgrunnlag og forslag til planprogram.

FAKTA I SAKEN

Bakgrunn for saken er formannskapets vedtak 23.05.24, i sak 64/24.

Sakshistorikk	**Dato**	**Organ/Deltakere**
Vedtak oppstart arbeid med planstrategi og kommuneplan samfunnsdel	23.05.2024	Kommunestyret
Politisk verksted - workshop	30.05.2024	Kommunestyret, råd og utvalgt, og kommunedirektørens ledergruppe
Ordførerkaffe og Bylab, med tema samfunnsdel	21.06.2024	Innbyggere
Orientering i driftsutvalget	29.08.2024	Driftsutvalget

Rammer og føringer for planarbeidet

- Plan- og bygningsloven
- Lokal folkehelseoversikt – lov om folkehelsearbeid

- Ny boligsosial lov
- Forskrift om kommunal beredskapsplikt
- Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027
- Regionale og lokale føringer

Utdyping av rammene og føringene for arbeidet kan leses i vedlagt planstrategi og planprogram.

Oppdatert kunnskapsgrunnlag
Det er utarbeidet et eget dokument om status og utviklingstrekk i Sortland, som kunnskapsgrunnlag til arbeidet med planstrategi og samfunnsdelen. Dette er i stor grad en sammenfatning av eksisterende kunnskap om kommunen. Noen tema er belyst eller ekstra vektlagt, ut fra innspillene som ble gitt av kommunestyret i workshop 30. mai 2024. Datagrunnlaget er fra tilgjengelig statistikk på kommunenivå fra SSB, Regional analyse og Indeks Nordland.

Målet med kunnskapsgrunnlaget er å belyse status og utviklingstrekk innenfor tema som befolkningsutvikling, bosettingsmønstre, folkehelse, kompetanse, næring, sikkerhet og beredskap. Dokumentet er bygd opp rundt bærekraftsmålenes tre dimensjoner: klima og miljø, økonomi og sosiale forhold. Hensikten er å vise sammenheng mellom bærekraftsdimensjonene, nasjonale forventinger til kommunens planlegging og lokale valg. Og at innsikten legger til rette for en kunnskapsbasert styring og utvikling av kommunen.

Gjeldende kunnskapsgrunnlag ble utarbeidet i sammenheng med gjeldende samfunnsdel, vedtatt i februar 2022. Utfordringene som beskrives der er:

- Befolkningstall og bosettings- mønster
- Verdiskapning & lønnsomhet
- Færre yngre og flere eldre - i antall og andel
- Grønn omstilling og klimatilpassing
- Folkehelse og tilhørighet
- Behov for hoder og hender

Mye har skjedd i verden og Sortland på disse korte årene, og det er gjort et omfattende arbeid med å oppdatere kunnskapsgrunnlaget. I tillegg til revidering av gjeldende innhold er det 4 nye utfordringer som beskrives i kunnskapsgrunnlaget:

- Post (pandemi)
- Uro og geopolitiske forhold
- Klimaendringer
- Digitalisering og KI

Utviklingstrekk for Sortland kommune - kunnskapsgrunnlaget

Sortland er et sunt og trygt sted å bo. Befolkningsveksten i Sortland kommune er stabil, men forventes synkende mot 2050. Det er i hovedsak innvandring som sikrer den positive utviklingen per i dag. Befolkningen er aldrende. Flere eldre og færre yngre påvirker kommunale tjenester, som for eksempel helse og omsorg, kultur- og fritidsaktiviteter, samt økonomi. Det vil også ha innvirkning på kommunens boligpolitikk.

Antallet aleneboende øker både lokalt og nasjonalt. Nasjonalt er ensomhet et økende folkehelseproblem, og kan sees i sammenheng med trenden. Kommunen har også utfordringer knyttet til ulik deltakelse og utenforskap. Både antall og prosentandelen barn som lever i lavinntektsfamilier i kommunen øker.

Globale og nasjonale utviklingstrekk påvirker også Sortland. En aldrende befolkning med færre i yrkesaktiv alder utfordrer velferdsstater globalt. Økende behov for helse- og omsorgstjenester skaper

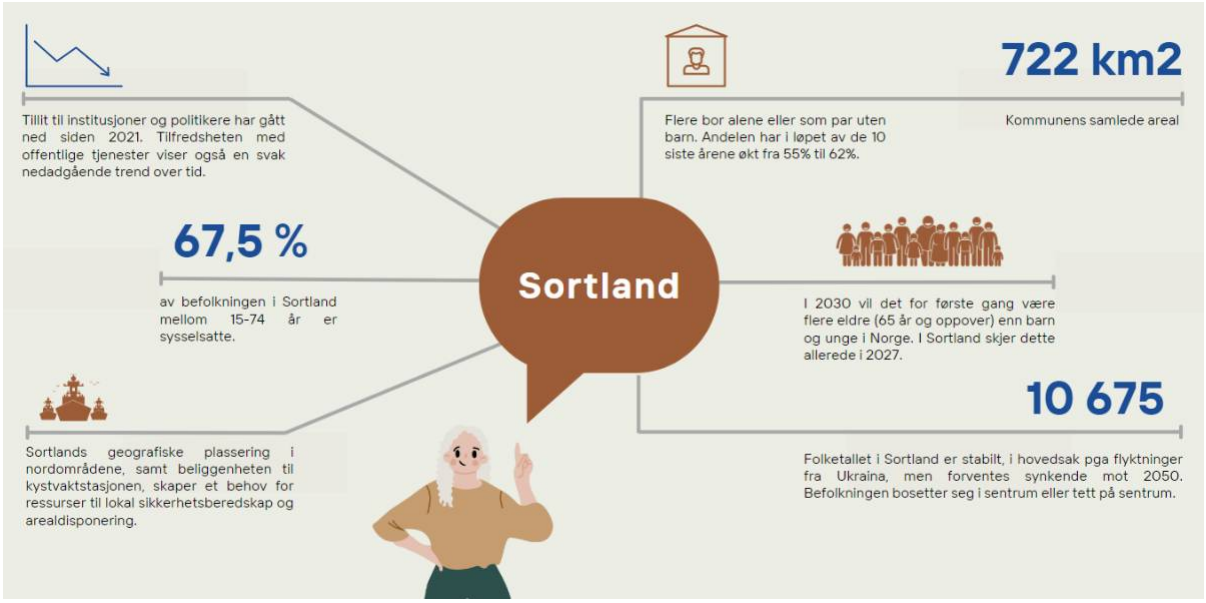
nye problemer. Samtidig har tilliten mellom befolkning og institusjoner, spesielt i Norden, vært fallende de siste tiårene, ifølge innbyggerundersøkelser. Det er fortsatt tilfredshet med livet i Norge, men med en nedgang i tillit til institusjoner og politikere, samt en svak nedgang i tilfredsheten med offentlige tjenester.

Krig og konflikter i våre nærområder, skaper økonomiske utfordringer som påvirker handel, energi- og råvarepriser, og finansmarkeder. Arktis, som tidligere har vært preget av samarbeid, blir nå en arena for strategisk rivalisering, noe som stiller krav til diplomatiske og forsvarsmessige tiltak i nordområdene.

Klimaendringer fører til mer ekstremvær, som flom og stormer, skader på infrastruktur og vil kreve kostbare tilpasninger i kommunene. De kan også påvirke arealforvaltningen, lokalt næringsliv, særlig landbruk og fiske, og kan medføre økte helseutfordringer for befolkningen. Kommunens arealbruk slipper ut mer klimagasser enn den binder.

Sortland er sterk på handel, fiske og havbruk. Forholdsvis høy andel av arbeidsplasser i handel, transport, bygg og anlegg og landbruk. Kommunen har god sysselsettingsandel, relativt lave økonomiske og sosiale forskjeller. Offentlig sektor og næringsliv har likevel behov for både kompetanse og arbeidskraft nå og i tiden fremover.

Digitalisering og KI kan være en del av løsningen for rekruttering og behov for arbeidskraft og kompetanse; automatisering og bedre dataanalyse. Det kan gi mer presise beslutninger og optimal ressursbruk. Demokratiske utfordringer kan være digitalt utenforskap, økt overvåkning, falske nyheter el uforståelige beslutningsprosesser med bruk av KI.

Figur fra vedlagt kunnskapsgrunnlag, som viser en oppsummering om status i Sortland.

Workshop med kommunestyret, råd og utvalg - 30. mai

Sortland kommune inviterte kommunestyret, representanter for råd og utvalg, og kommunedirektøren sin ledergruppe til workshop om revisjon av kommuneplanens samfunnsdel 30. mai 2024. Målet med workshopen var delvis å gi en forenklet folkevalgtopplæring om planprosess. Og delvis var målet et politisk verksted, hvor kommunestyret skulle få vektlegge og vurdere gjeldende mål og foreslå nye satsingsområder. På den måten fikk kommunestyret gi konkrete råd til administrasjonen om utarbeidelse av planprogram og forslag til revidert samfunnsdel.

Kommunestyrets råd til administrasjonen om utforming av forslag til planprogram og fremtidig planforslag, er fulgt opp gjennom utforming og innhold i både kunnskapsgrunnlag og forslag til planprogram.

Oppsummering av vektlegging og innspill til nye satsingsområder er vedlagt saken, og omtalt i forslag til planprogram.

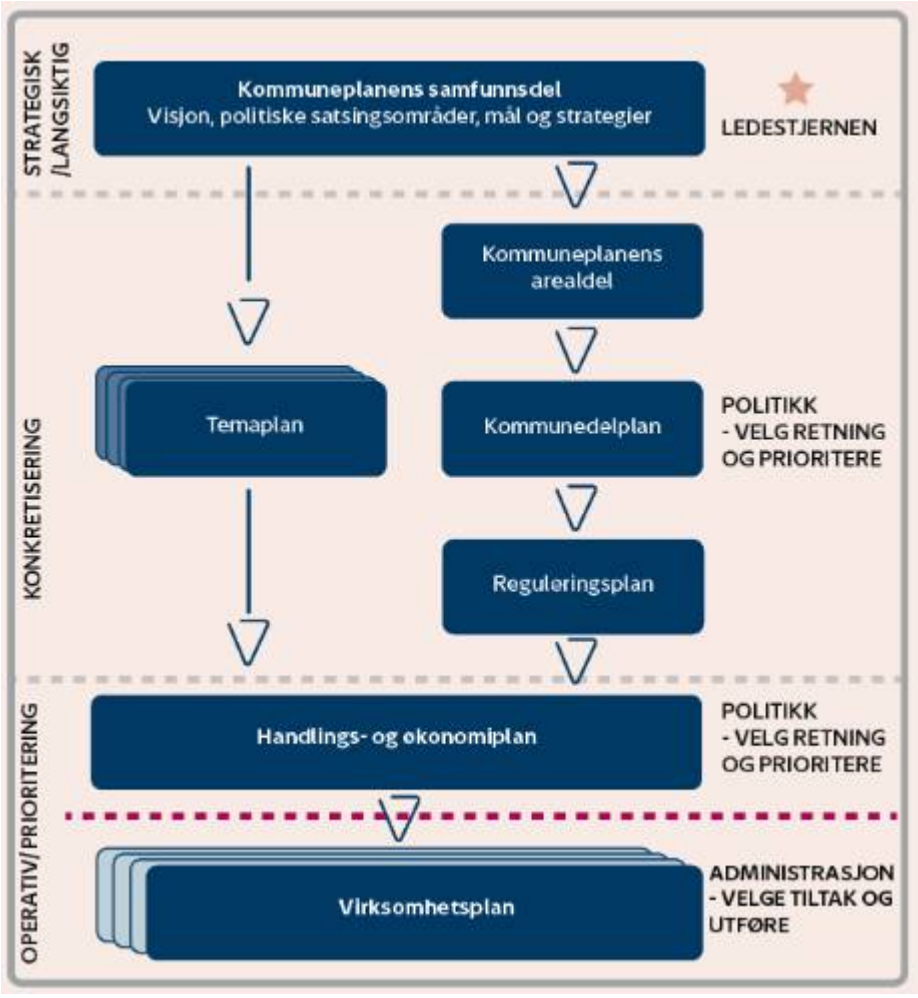
Om planstrategi og samfunnsdel

Formannskapet vedtok 23. mai *oppstart av arbeid med planstrategi og kommuneplan samfunnsdel.*

Planstrategien skal beskrive utviklingstrekk, utfordringer og muligheter for kommunen, og gi et godt grunnlag for administrasjonen og de folkevalgte i videre planarbeid. I planstrategien skal det tas stilling til kommunens planbehov i forhold til samfunnsutviklingen.

Samfunnsdelen skal ta stilling til kommunens langsiktige utfordringer, mål og strategier, som videre konkretiseres og forankres i sektor-, tema- og handlingsplaner. Kommuneplanen skal også ha en handlingsdel som angir hvordan planen skal følges opp de fire påfølgende år. Dette kan være kommunens økonomiplan.

Kommunenes sektorplanlegging skal være forankret i kommuneplanens samfunnsdel der de ulike konkrete prioriteringer vises i handlingsdelen i økonomiplanen. Kommuneplanens arealdel angir hovedtrekkene i arealdisponeringen, bl.a. kravene til å sikre hensynet til helse, miljø, sikkerhet, universell utforming og barns særlige behov for leke- og oppholdsrom.

Forslag til planstrategi for Sortland kommune

Formannskapet vedtok i møte 24.02.2022 at kommunens planstrategi skal rulleres årlig. Vedtaket var et uttrykk for at politisk ledelse ønsket en mer aktiv rolle i planarbeidet. Hensikten med en slik hyppig rullering, var og er aktiv strategisk styring gjennom vurdering av behov gjennom planstrategien. Gjennom rulleringen skal det gjøres en vurdering av kommunens planbehov, hvor prioriteringer og ressursbehov tas inn i de årlige budsjett og økonomiplaner. Dette skal komme i tillegg til den

overordnede rulleringen hvert fjerde år, hvor kommunen også skal oppdatere det kommunale kunnskapsgrunnlaget.

Forslag til ny planstrategi er utarbeidet med bakgrunn i gjeldede planstrategi, som sist ble drøftet i formannskapet 31.08.2023. Forslaget legger opp til å fjerne overflødige planer, samt justere ned plannivået der hvor det er hensiktsmessig. Med foreliggende forslag vil kommunens planportefølje reduseres.

Forslag til planprogram for revisjon av kommuneplan samfunnsdel

Vedlagt saken følger forslag til forenklet planprogram for revisjon av samfunnsdel. Dette omhandler:

- Kunnskapsgrunnlag og føringer for arbeidet
- Formål
- Organisering
- Tema som skal vurderes i revisjonsarbeidet
- Beskrivelse av fremdrift og medvirkningsprosesser

Forslaget tar utgangspunkt i formannskapets vedtak om oppstart planarbeid for planstrategi og kommuneplan samfunnsdel, 23.05.24. Ut ifra vedtaket skal det gjøres en forenklet revisjon av samfunnsdelen opp mot oppdatert kunnskapsgrunnlag, utviklingstrekkene i samfunnet, og nye lover og føringer. Planprogrammet beskriver formålet med planarbeidet og hvordan den skal utarbeides, fremdriftsplan for arbeidet og hvordan interessenter kan gi innspill i planarbeidet. Det forespeiles høring og offentlig ettersyn av revidert samfunnsdel i januar 2025, og vedtak av den i april 2025.

MERKNADSBEHANDLING

Innspill ved varsel om oppstart

Vedtak om oppstart planarbeid ble varslet 01.07.24, uten forslag til planprogram eller utkast til planstrategi. Kommunen mottok tre innspill, fra Kystverket, Fiskeridirektoratet og Sortland eldreråd.

Kystverket

Kystverket har en anmodning til å vektlegge planlegging som omhandler risiko og beredskap mot akutt forurensning og håndtering av ulykker. Det påpekes også viktigheten av grundig dokumenterte havneplaner med nytte- kostvurderinger som en vesentlig del av utredningene dersom det planlegges nye fiskerihavner med fiskerikrav. Dersom kommunen ser behov for utbedringsbehov i farvannet eller tiltak som knyttes til sjøtransporten, anmodes det å spille inn behovene til Kystverket i sammenheng med rullering av Nasjonal Transportplan. Det anmodes ellers å legge vekt på verdien sjøarealene har for det maritime næringslivet, sjøtransporten, optimaliserte sjøveier, framkommelig farvann og trygge og funksjonelle havner.
Kommentar: Innspillet tas til orientering. Det tas utgangspunkt i å videreføre kystsoneplanen for Sortland kommune, og prioritere satsing på blå og grønne næringer som samfunnsdelen legger til rette for også i dag. Revisjon av kommunens beredskapsplan foreslås også igangsatt høsten 2024.

Fiskeridirektoratet

Fiskeridirektoratet har et generelt og godt innspill til arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel. De kommenterer at de vil uttale seg til planstrategien når den kommer på høring.
Kommentar: Innspillet tas til orientering.

Sortland eldreråd

Eldrerådet anmoder kommunen å anvende kartleggingsverktøyet "seniortråkk" i utarbeidelsen av kommuneplan samfunnsdel 2024-2036. Det presiseres viktigheten av aldersvennlig lokalsamfunn, og aktiv deltakelse.
Kommentar: Innspillet tas til orientering. Fokuset på kommunens demografi, og tilrettelegging for alle aldersgrupper vil være viktig å videreføre i samfunnsdelen. Ettersom revisjonen er begrenset, vil en kartlegging for seniortråkk bli for omfattende. Det presiseres likevel at en slik kartlegging fremdeles vil

være relevant i forbindelse med arealplanleggingen i kommunen, og revisjon av arealplanen/byplanen.

VURDERING

Planstrategi

Arbeidet med den kommunale planstrategien til Sortland kommune startet våren 2024. Internt startet arbeidet med oppdatering av kunnskapsgrunnlaget. Det er tatt utgangspunkt i gjeldende planstrategi i forslag til ny planstrategi, med nye vurderinger gjennom det oppdaterte kunnskapsgrunnlaget, utviklingstrekkene den viser for samfunnet, og nye lover og føringer.

Gjennom kommunedirektørens ledergruppe har det blitt gjort sektorvise vurderinger av gjeldende planer, hvilket plannivå planene bør ligge på, behovet for nye planer og hvilke planer som blir overflødig eller kan inkluderes i andre planer. Det har vært et bevisst forhold til kommunens og sektorenes oppbygging av planer, og muligheten for å redusere planporteføljen til kommunen.

Kommunedirektøren og ledergruppen har i forslag til planstrategi lagt vekt på at planleggingen skal være behovsstyrt og ikke gjøres mer omfattende enn nødvendig. Dette er også nedfelt i plan- og bygningsloven § 3-1 tredje ledd om oppgaver og hensyn i planlegging etter loven.

Gjennom forslaget har det derfor også vært viktig, at planer som er overflødige tas ut og oppheves, og at planer som kan løses gjennom mindre omstendelige prosesser oppheves og gjøres om til strategier, temaplan eller sektorplan.

Planprogram

Planprogrammet legger føringene for videre arbeid og revisjon av kommuneplanens samfunnsdel. Det er viktig at planprogrammet reflekterer utviklingstrekkene i samfunnet og får frem de temaene som skal revideres og oppdateres med nye langsiktige mål, delmål og arealstrategi. Utkast til planprogram tar i tillegg hensyn til innspillene/rådene fra politisk verksted 30. Mai.

Nøyaktige datoer for forespeilet fremdrift vil tas i betraktning når møteplan for 2025 legges ut. Med vedtak av samfunnsdelen i april 2025 vil man ha tilstrekkelig tid til å merknadsbehandle forslaget, før sluttbehandling.

Personalmessige forhold

Arbeidet som omhandler rullering av planstrategi og revisjon av kommuneplan samfunnsdel eies av kommunestyret, men ledes av kommunedirektørens strategiske ledergruppe og utføres av enhet for plan og forvaltning. Ressurser til arbeidet løses innenfor økonomisk ramme til enhet for plan og forvaltning.

For vedtak om planstrategi, så vil forslag til nye planer eller revisjoner av gjeldende planer kreve dedikerte ressurser. Per nå er det ikke kapasitet til å kunne gjennomføre det som skisseres uten at kommunen kjøper tjenester. Imidlertid vil det være en investering for kommunen, om det heller prioriteres å avsette ressurser til faste stillinger som skaper intern kompetansebygging.

Økonomiske forhold

Arbeidet krever avsatte ressurser. Kommunedirektøren innarbeider nødvendige ressurser for å realisere arbeidet i forslag til budsjett og økonomiplan for perioden 2024-2028.

Folkehelse

Kommuneplanens samfunnsdel vil naturlig inneholde et folkehelseperspektiv. Et oppdatert kunnskapsgrunnlag om tema vil bidra til å belyse eventuelle satsinger og målsettinger om folkehelse i Sortland.

Klima-, miljø- og naturforhold
Klima, miljø og natur er viktige tema som gjennom kommuneplanens samfunnsdel skal følges opp gjennom arealplaner og temaplaner, for å legge tilrette for en god samfunnsutvikling. Det er viktig at samfunnsdelen gjennom kunnskapsgrunnlaget får frem viktige faktorer for hvordan kommunens utvikling kan ta hensyn til disse forholdene. Forslag til nye temaplaner om klima og miljø, og naturmangfold, samt kommunens arealplaner følger opp temaene i planstrategien.

KONKLUSJON
Forslag til planstrategi 2024-2028 og planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 2024-2034 sendes ut til høring og legges ut til offentlig ettersyn i seks uker.

Vedlegg:
Presentasjon - fra Egga Utvikling
Medvirkning i arbeidet med kommuneplan samfunnsdel - anmodning om seniortråkk (L)(192363)
Innspel til oppstart av arbeid med planstrategi og revisjon av kommuneplanens samfunnsdel 2024-2034 - Sortland kommune - Nordland fylke (L)(198122)
Uttalelse til varsel om oppstart planarbeid kommuneplan samfunnsdel og planstrategi - Sortland kommune (L)(197880)
OPPSUMMERING Workshop Sortland kommune
Planprogram, til KPS
2.0 Planstrategi_SK_forslag
Kunnskapsgrunnlag - Sortland kommune (2)